

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 586 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda

Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
<i>Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
<i>Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
<i>Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
<i>Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi</i>	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
<i>Alinazarova Mahfuza</i>	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
<i>Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li</i>	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
<i>Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna</i>	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
<i>Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich</i>	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
<i>Ergasheva S. T.</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
<i>Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
<i>Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
<i>Hojikarimova Gulasal Tadjaliyevna</i>	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
<i>Jo'rayeva Matluba</i>	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
<i>Komilova Z. X.</i>	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
<i>M. Yu. Mahkamova</i>	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
<i>Madazizova Dilfuza Raxmatullayevna</i>	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
<i>Madina Tilavova</i>	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
<i>N. O. Saidova</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
<i>Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna</i>	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
<i>Ochilova Dilbar Isroilovna</i>	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
<i>Oripova Zilola</i>	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
<i>Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
<i>Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich</i>	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
<i>Qurbanova Ilmira Alisher qizi</i>	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
"Qurilish jarayonlari texnologiyasi" fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Saida Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlrat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari.....	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Hakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi "muhosaba" va "tafakkur" amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati.....	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehriining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы.....	211
Сулейманова Нилуфар Камилловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarini shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

MUNDARIJA	СОДЕРЖАНИЕ	CONTENTS
	O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari ..... 229 Abirova Umida Nazarovna	
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differensiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari..... 232 Adhamova Diyora Sanjar qizi	
	Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy ..... 239 Tangriyev Abdukarim Tovashevich	
	Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati ..... 244 Hafizov Shahriyor Shavkatovich	
	Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari ..... 248 Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi	
	Axborotning gnoseologik mohiyati ..... 256 Kamolova Munojatxon Jaloldinovna	
	Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari ..... 259 Mamatova Aziza Bo'riboevna	
	Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari .... 262 Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich	
	Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi..... 267 Maxkamova Dilafuz Aliyevna	
	Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv ..... 271 Normamatova Kamola Gulmamat qizi	
	O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida)..... 274 S. Sh. Azamatova	
	Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari ..... 277 Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi	
	Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari ..... 282 Xolova Mohigul Shavkatovna	
	Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish ..... 287 Xudoyberganov Atham	
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish ..... 291 Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi	
	Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление ..... 295 Кадирова Наргиза Азаматовна	
	Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка) ..... 298 Мамырбаева Дина	
	Структура и стратегии развития предметных компетенций ..... 304 Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
	Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish ..... 308 Ganiyeva Shodiya Azizovna	
	Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки..... 313 Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна	
	Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ..... 317 Nazarova Nasiba Abdullayevna	
	Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari ..... 320 Shamshetova Anjim Karamaddinovna	
	Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi ..... 323 Bo'ronova Iroda Bo'ronovna	
	Yosh dzyudochi qizlarning mashg'ulotlar jarayonida jismoniy tayyorgarligini oshirish texnologiyalari ..... 327 Matmurotova Iroda Baxtiyor qizi	
	"Odob us-solihin" asarida yoritilgan axloqiy-didaktik g'oyalar va uning pedagogik mazmuni ..... 332 A. N. Nusratov	
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari ..... 336 Xolmatov Pardaboy Qoraboevich, Abdurasulova Dilnoza	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida loyihalashtirishning o'rni	342
<i>Abdusattorova Go'zalxon Abdulxabib qizi</i>	
Tibbiyot va frazeologiya inson omilida	346
<i>Achilov Muzaffar Norquliyevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fazoviy tasavvurlarni rivojlantirishda matematikaning ahamiyati	349
<i>Mamasaidova Muhabbat Abdulalom qizi, Akbaraliyeva Marjona Xurshid qizi</i>	
Ekoestetik kompetensiyani shakllantirishning xorijiy va milliy tajribalar tahlili	354
<i>Alijonova Maftuna Maxamadjon qizi</i>	
Pedagogik jarayonda talabalarda qadriyatli munosabatlarni shakllantirish mexanizmlari	359
<i>Alikulova Muxayyo Sherovna</i>	
Ingliz ritsarlik romanlarining lingvopoetik tahlili	362
<i>Durdona Boychayeva, Aliyeva Elmira</i>	
Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning pedagogik asoslari	365
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasining mazmuni mohiyati va tarkibiy tuzilmasi	369
<i>Axmadjonova Jasmina Jamshid qizi</i>	
Developing Writing Competence Among CEFR B1 and Ielts Learners Experiencing Difficulties in English Language Acquisition	374
<i>Ayturayev Majid Mavlankhanovich</i>	
Ta'lim jarayonida ijtimoiy intellektni rivojlantirishning milliy qadriyatlarga asoslangan modeli	378
<i>Azamov Umarxon Yaxyoxonovich</i>	
Complications in Teaching Argumentative Speech to Students in Grades 8–9	383
<i>Buribayeva Aziza Ismatillaevna</i>	
Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	386
<i>Buriyeva Aziza Nematovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy faolligini shakllantirish	390
<i>Davronova Sevinch</i>	
O'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda maqollardan foydalanish bo'yicha manbaalar tahlili	394
<i>Boltayeva Barno, Eliboyeva Surayyo Abdulkarim qizi</i>	
Social Roots and Psychological Consequences of Domestic Violence	399
<i>Dumarova Gulmira Kozimbekovna, Mamadaliyeva Gulmira, Sultonova Zulhayo</i>	
The Transversal-Methodical Competence of a Preschool Educator is the Foundation of Effective And Quality Education	402
<i>Ergasheva Barno Ziyavitdin kizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning innovatsion yo'llari	406
<i>Erkinova Mehriniso Ro'ziboyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish strategiyalari	411
<i>Eshonkulova Hilola Rajab qizi</i>	
Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning bilish faoliyatiga ta'siri	415
<i>Habibova Shyira Baxtiyrovna</i>	
Ruhiy rivojlanishi sustlashgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish	419
<i>Ikromova Sarvinoz Siroj qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda riskologik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	424
<i>Jabborova Dilafuz Furqatovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili o'rganish jarayonida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning psixologik asoslari	428
<i>Jurayeva Sug'diyona Shamsiddin qizi</i>	
Transforming Education: The Impact of Emerging Technologies on Modern Pedagogical Practices	431
<i>Kadirova Ferangiz Himmatillo qizi</i>	
Salomatlik etikasi konsepsiyasi va pedagogik madaniyat – talabalar ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi roli	435
<i>Kamalova Yoqutxon Bahodirovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Tarbiyachilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish omillari ..... 439 Kenjayeva Dildora Terkashevna Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati ..... 443 Kistabayeva Gulchexra Djurakulovna Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyati va o'quv motivlarining shakllanishi ..... 448 Latifa Zarifovna Korayeva Maktabgacha ta'lim tizimining raqamlashtirilishi: xalqaro tajriba va istiqbollar ..... 451 Mahmudova Zulfiya Homidovna, Hoshimova Dilnoza Boymirzoevna Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dizayn tafakkurga o'rgatishda STEAM yondashuvining didaktik imkoniyatlari ..... 454 Mamadaminova Munisa Maxmudjon qizi, Boboxonova Shodiyona Rustam qizi Tabiatni asrash – kelajakni asrash: Buxoro misolida ..... 459 Mardonova Saodat Muzaffarovna Bo'lajak pedagoglarda o'z-o'zini baholash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish ..... 463 Meyliyeva Nafosat Gulomovna Sun'iy intellektning ta'limda kognitiv va metakognitiv jarayonlarga ta'siri ..... 466 Murodov Ulug'bek O'tkir o'g'li Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limning tashkil etilishi ..... 470 Mustofoyeva Muhabbat Husniddin qizi The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress ..... 473 Nargiza Khayrullayevna Ortikova, Laziz Azizovich Normuratov Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari ..... 477 Ortiqov Akmaljon Abdusalom o'g'li CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi ..... 481 Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency ..... 486 Kosimov Sunnat Ravshan ugli Yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini oshirishda tasviriy san'atning o'rni ..... 490 Quvonchbek Abduxamidov Axborot texnologiyalari ta'sirida san'at tushunchasining o'zgarishi ..... 494 Rajabova Laylo O'tkir qizi Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari ..... 498 Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik asoslari ..... 501 Yusufzoda Shabnam Yunus, Rashidova Saida Ravshonbek qizi Axborot texnologiyalarini fizika darslarida qo'llash ..... 506 Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li Axborot xavfsizligini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish afzalliklari ..... 510 Raxmetova Lazzat Eshitishda nuqsonli bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlarining o'ziga xosligi ..... 513 S. A. Mamatisayeva Androgogik yondashuvning integrativ metodikasi ..... 517 Sattorova Shaxlo Axadovna Gendered Language in Uzbek and English Media Discourse ..... 520 Sultonova Charos Iskandar kizi Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar ..... 527 Suyunova Matluba Abdusaidovna Empatiya shifokor–pasiyent munosabatida: tibbiyot talabalarining psixologik tayyorgarligi ..... 531 Tajiboyeva Odinoxon Rustamjon qizi, Qurbonova Fotima Farhodjon qizi Modern Approaches to Teaching Grammar ..... 534 Tuychiyev Azamat Farkhod ugli The Importance of Psychological Preparation of Preschool Children for School Education ..... 538 Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li
-------------------------------------	--

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglarining kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish	541
<i>Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi</i>	
Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalar faoliyatida universal ta'limning imkoniyati	544
<i>Xolmatova Sarvinoz Raxmatilla qizi</i>	
Kurashchilarning umumiy va maxsus sport tayyorgarliklari.....	548
<i>Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li</i>	
Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini rivojlantirish bosqichlari.....	551
<i>Yarova Gulhayo Fazliddin qizi</i>	
Arxitektura va dizayn yo'nalishi bitiruvchilarini kasbga yo'naltirish vositasida axborot almashish jarayonlarini optimallashtirish metodikasini takomillashtirish.....	555
<i>Kuchimov M. K.</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	559
<i>Quldashv Murodjon G'aniyevich</i>	
Лингвистическое исследование влияния социальных сетей на синтаксические изменения в языке современного поколения.....	562
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining nutq madaniyati.....	566
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Gulimbayeva Barno</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–маҳалля" в Узбекистане ...	570
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Mantiqiy masalalarni bajarishning metodik usullari	575
<i>Tosheva Yulduz</i>	
Bo'lajak ofitserlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik-psixologik omillar (jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'linmalari misolida)	579
<i>Yarmatov Akbar Normurotovich</i>	
Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish muammosining xorijiy tadqiqotlardagi talqini	582
<i>Matyakubov Elyor Rajapovich</i>	

CLIL METODINING O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIDA QO'LLANILISHI

Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi

MA TESOL, Vebster universiteti bitiruvchisi
Ingliz tilini o'qitish bo'yicha PhD nomzodi

Annotatsiya: Ushbu maqolada CLIL (Content and Language Integrated Learning – mazmun va til integratsiyalashgan o'qitish) metodining mazmuni, mohiyati hamda O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilish istiqbollari tahlil qilinadi. CLIL metodi zamonaviy ta'limda fan va xorijiy tilni birlashtirib o'qitish orqali o'quvchilarda fanga oid bilimlarni mustahkamlash, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish, shuningdek, o'z fikrini erkin ifoda etish va mantiqiy tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi. Maqolada O'zbekiston ta'lim tizimida CLIL metodini joriy etish bo'yicha amalga oshirilayotgan dasturlar, tajribalar, mavjud muammolar va ularning yechim yo'llari yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, CLIL yondashuvi o'quvchilarni faol o'qishga, mustaqil fikrlashga va tilni tabiiy muhitda o'zlashtirishga undaydi. Shuningdek, maqolada CLIL metodining samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilarni tayyorlash, o'quv-metodik ta'minotni boyitish hamda baholash tizimini takomillashtirish zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: CLIL, integratsiyalashgan ta'lim, xorijiy til, fan va til, kommunikativ kompetensiya, innovatsion metodika, o'qitish samaradorligi.

Abstract: This article analyzes the content, essence, and prospects of applying the CLIL (Content and Language Integrated Learning) method in the education system of Uzbekistan. The CLIL method, by integrating subject content and foreign language teaching in modern education, contributes to strengthening students' subject knowledge, developing communicative competence, and fostering the ability to express ideas freely and think logically. The article highlights programs, experiences, existing challenges, and solutions related to the implementation of the CLIL method in Uzbekistan's educational system. The research findings indicate that the CLIL approach encourages students to engage actively in learning, think independently, and acquire a language in a natural environment. Furthermore, the article emphasizes the importance of enhancing the effectiveness of the CLIL method through teacher training, enrichment of instructional resources, and improvement of assessment systems.

Key words: CLIL, integrated learning, foreign language, subject and language, communicative competence, innovative methodology, teaching effectiveness.

Аннотация: В данной статье анализируются содержание, сущность и перспективы применения метода CLIL (Content and Language Integrated Learning – интегрированное обучение предмету и языку) в системе образования Узбекистана. Метод CLIL, объединяя обучение предмету и иностранному языку в современном образовании, способствует укреплению знаний учащихся по предмету, развитию коммуникативной компетенции, а также формированию способности свободно выражать свои мысли и логически рассуждать. В статье рассматриваются программы, опыт, существующие проблемы и пути их решения при внедрении метода CLIL в образовательную систему Узбекистана. Результаты исследования показывают, что подход CLIL побуждает учащихся активно участвовать в учебном процессе, мыслить самостоятельно и осваивать язык в естественной среде. Кроме того, в статье подчеркивается необходимость повышения эффективности метода CLIL путем подготовки учителей, обогащения учебно-методических материалов и совершенствования системы оценки.

Ключевые слова: CLIL, интегрированное обучение, иностранный язык, предмет и язык, коммуникативная компетенция, инновационная методика, эффективность преподавания.

KIRISH

Bugungi kunda dunyo ta'lim tizimida innovatsion pedagogik yondashuvlar, xususan, CLIL (Content and Language Integrated Learning – mazmun va til integratsiyalashgan o'qitish) metodiga bo'lgan qiziqish tobora ortib bormoqda. Ushbu metod o'quvchilarga fan va tilni birgalikda o'zlashtirish imkonini beruvchi samarali yondashuv sifatida tan olingan. CLILning asosiy g'oyasi shundan iboratki, til o'rganish alohida jarayon sifatida emas, balki ma'lum bir fan mazmunini o'zlashtirish vositasi sifatida amalga oshiriladi. Bu usul o'quvchilarda

ikki tomonlama rivojlanishni ta'minlaydi: ular bir vaqtning o'zida fan bo'yicha bilimlarni chuqurlashtiradi va shu bilimlarni xorijiy tilda ifoda etish ko'nikmasini egallaydi.

O'zbekiston ta'lim tizimida ham CLIL metodini joriy etish masalasi oxirgi yillarda dolzarb mavzulardan biri bo'lib kelmoqda. Xususan, Prezidentning xorijiy tillarni o'qitish tizimini takomillashtirish bo'yicha qarorlari, 2030-yilgacha mo'ljallangan ta'lim strategiyasida CLIL yondashuvini bosqichma-bosqich tatbiq etish zarurligi belgilab qo'yilgan. Bu esa mamlakatimizda xorijiy tillarni o'rganishga bo'lgan e'tiborning kuchaygani, ta'lim jarayonida zamonaviy metodlarni qo'llashga ehtiyoj oshganini ko'rsatadi ^[1].

CLIL metodining afzalliklari juda ko'p. Avvalo, u o'quvchilarda tabiiy til muhitini yaratadi, ya'ni o'quvchilar fanga oid terminologiyani o'zlashtirish jarayonida tilni amaliy jihatdan qo'llaydi. Shu bilan birga, o'qitish jarayonining mazmuni yanada qiziqarli, muloqotga yo'naltirilgan va interaktiv shaklga kiradi. CLIL yondashuvi o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

O'zbekiston sharoitida CLIL metodini muvaffaqiyatli joriy etish uchun o'qituvchilarning lingvistik hamda metodik tayyorgarligini kuchaytirish, o'quv-metodik materiallarni moslashtirish va baholash tizimini yangilash muhim ahamiyatga ega ^[2]. Shunday sharoitda CLIL metodining joriy etilishi ta'lim sifatini oshirish, xalqaro standartlarga mos kompetensiyali kadrlar tayyorlashga katta hissa qo'shadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda ta'lim tizimida CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodining o'rni va ahamiyati bo'yicha dunyo miqyosida keng qamrovli tadqiqotlar olib borilmoqda. Coyle, Hood va Marsh (2016) tomonidan ilgari surilgan CLIL konsepsiyasi fan va til o'rtasidagi integratsiyani ta'minlash orqali o'quvchilarning mantiqiy fikrlash, kommunikativ ko'nikma va madaniy savodxonligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Mehisto, Frigols va Marsh (2018) o'z tadqiqotlarida CLIL metodining muvaffaqiyatli qo'llanilishi uchun o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi, o'quv muhitining mosligi hamda resurs bazasining boyligi muhim omil ekanini ta'kidlaydi.

Bentley (2017) CLILni o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishida samarali vosita sifatida baholab, bu metod orqali o'quvchilarning akademik va lingvistik kompetensiyalarini bir vaqtning o'zida shakllantirish mumkinligini ko'rsatadi. Lasagabaster va Doiz (2019) esa CLIL tajribalarini o'rta va oliy ta'lim bosqichlarida tahlil qilib, muvaffaqiyatli natijalar ko'proq o'qituvchining innovatsion yondashuvi va o'quvchilarning motivatsiyasi bilan bog'liq ekanini qayd etgan.

Nation va Macalister (2020) CLIL metodini o'quv dasturlarini loyihalash jarayonida qo'llash orqali ta'limning sifat ko'rsatkichlarini yaxshilash mumkinligini ta'kidlab, til va mazmun integratsiyasini samarali amalga oshirish uchun til siyosati, baholash tizimi va darsliklar muvofiqligini muhim deb biladi.

O'zbekiston ta'lim tizimiga nisbatan Turayeva (2021) CLIL metodining joriy etilishi xorijiy tillarni o'qitishda sezilarli ijobiy o'zgarishlar keltirganini, ayniqsa, o'quvchilarning so'z boyligi va fan tushunchalarini birgalikda egallashda samarali natija berganini ta'kidlaydi. Rasulov va Xolmatova (2022) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda esa CLIL metodini o'zbek maktablarida joriy etishdagi asosiy to'siqlar – o'qituvchilarning chet tili bo'yicha yetarli malakaga ega emasligi va metodik materiallar tanqisligi ekani qayd etiladi.

Khakimova (2023) CLIL yondashuvini ingliz tilini o'qitishda integratsion vosita sifatida o'rganib, bu metod o'quvchilarning mustaqil fikrlash, tahliliy yondashuv va madaniy kompetensiyasini rivojlantiruvchi kuchli mexanizm ekanini asoslab beradi. Dalton-Puffer (2018) esa CLIL darslarida nutq, muloqot va diskursning o'rni alohida e'tiborga molik ekanini ko'rsatadi, chunki bu jarayon til o'rganishning tabiiy muhitini shakllantiradi.

Karimova (2024) o'z tadqiqotida O'zbekiston sharoitida CLIL metodining muvaffaqiyatli joriy etilishi bevosita o'qituvchilarni qayta tayyorlash, til va fan integratsiyasiga yo'naltirilgan metodik qo'llanmalar yaratish bilan bog'liq ekanini ta'kidlaydi. Shunday qilib, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, CLIL metodining samarali qo'llanilishi uchun tizimli yondashuv, o'qituvchilarning professional tayyorgarligi, o'quv dasturlarining moslash-tirilishi va raqamli resurslardan foydalanish muhim omillar hisoblanadi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning metodologik asosi zamonaviy pedagogika, til ta'limi va integratsiyalashgan o'qitish nazariyalariga tayangan holda ishlab chiqildi. CLIL metodini O'zbekiston ta'lim tizimida samarali qo'llash imkoniyatlarini aniqlash maqsadida nazariy tahlil, kuzatuv, so'rovnomalar, pedagogik tajriba va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi.

CLIL metodining nazariy asoslarini o'rganish maqsadida xalqaro tajribalar, ilmiy adabiyotlar, Yevropa CLIL modeli hamda UNESCO, British Council va Cambridge University Press tomonidan tavsiya etilgan pedagogik yondashuvlar tahlil qilindi. Ushbu bosqichda CLIL metodining asosiy komponentlari – mazmun (content), aloqa (communication), tafakkur (cognition) va madaniyat (culture) o'zaro bog'liqligi o'rganildi. Aynan ushbu "4C

modeli" asosida O'zbekiston ta'lim tizimida CLILning tatbiqini tahlil qilish uchun konseptual yondashuv ishlab chiqildi ^[3].

Tajriba-sinov ishlari o'tkazildi. Mazkur bosqichda bir nechta umumta'lim maktablari va akademik litseylar misolida CLIL metodining amaliy qo'llanilishi kuzatildi. Ingliz tili orqali biologiya, informatika va geografiya fanlarini o'qitish jarayonlari tahlil qilinib, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi, til kompetensiyasi va motivatsiya ko'rsatkichlari baholandi. So'rovnomalar yordamida o'qituvchilarning CLIL metodiga bo'lgan munosabati, tayyorgarlik darajasi va duch kelayotgan muammolari aniqlab chiqildi.

CLIL metodining O'zbekiston sharoitiga moslashtirilgan modeli ishlab chiqildi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, CLIL metodini muvaffaqiyatli joriy etish uchun o'qituvchilarning lingvistik tayyorgarligini oshirish, metodik qo'llanmalarni yangilash, shuningdek, baholash tizimini integratsiyalash zarur. Shu maqsadda, tadqiqot doirasida CLIL asosida o'quv modulining namunaviy dizayni ishlab chiqildi. Bu modulda fan va tilning o'zaro uyg'unlashuvini ta'minlaydigan topshiriqlar, loyihalar, dialogik mashg'ulotlar va refleksiv faoliyat turlari nazarda tutilgan ^[4].

Metodologik jihatdan tadqiqotda sifatli va miqdoriy yondashuv uyg'unlashtirildi. Sifatli tahlil orqali CLILning ta'lim jarayoniga psixologik va didaktik ta'siri o'rganildi, miqdoriy yondashuv yordamida esa o'quvchilarning baholash natijalari, til kompetensiyasi ko'rsatkichlari va motivatsiya darajalari statistik tahlil qilindi.

Shuningdek, CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimidagi mavjud o'quv dasturlari, standartlar va milliy o'quv rejalarini bilan mosligi ham tahlil qilindi. Natijada CLIL yondashuvi milliy ta'lim tizimi uchun moslashtirilgan shaklda tatbiq etilishi mumkinligi aniqlanib, uni bosqichma-bosqich joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi ^[5].

Tadqiqot metodologiyasi CLIL metodini nafaqat xorijiy til o'qitish jarayonida, balki turli fanlarni o'qitishda ham samarali qo'llash mumkinligini isbotladi. Bu metodning asosiy ustunligi – o'quvchining bilimni real kommunikativ muhitda qo'llash qobiliyatini shakllantirishdir. Shu bois, CLIL metodining ilmiy-nazariy va amaliy asoslarini o'rganish O'zbekiston ta'lim tizimini modernizatsiya qilish yo'lidagi muhim qadam hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida bosqichma-bosqich joriy etilishi ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning xorijiy til kompetensiyasini rivojlantirish hamda fanlarni chuqur o'zlashtirishda samarali natijalar berayotganini ko'rsatdi. CLIL metodini sinov tariqasida qo'llagan maktab va litseylarda o'tkazilgan kuzatuvlar, so'rovnomalar va intervyular asosida bir nechta muhim natijalar aniqlangan.

CLIL yondashuvi o'quvchilarning o'quv motivatsiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. An'anaviy darslarga nisbatan CLIL asosidagi darslar o'quvchilar uchun yanada qiziqarli, interaktiv va kommunikativ tus oldi. O'quvchilar tilni sun'iy o'rganish emas, balki real fan mazmuni orqali tabiiy muhitda o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Natijada, CLIL metodidan foydalanilgan darslarda o'quvchilarning faol ishtiroki 37 foizga oshgani, mustaqil ishlashga tayyorlik darajasi esa 42 foizga ortgani kuzatildi ^[6].

CLIL metodining o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati alohida qayd etildi. O'quvchilar fan mavzusini ingliz tilida muhokama qilish jarayonida nafaqat lingvistik, balki analitik tafakkurini ham shakllantirdi. Bunda o'qituvchi "fanni o'rgatuvchi" emas, balki "muloqot jarayonini yo'naltiruvchi fasilitator" rolini bajardi.

CLIL metodini joriy etish jarayonida o'qituvchilar duch kelayotgan muammolar ham tahlil qilindi.

Eng asosiy muammolar quyidagilardan iborat:

1. O'qituvchilarning xorijiy til bo'yicha yetarli bilim va amaliy tayyorgarlikka ega emasligi;
2. CLIL metodiga mos darslik va o'quv-metodik materiallarning yetishmasligi;
3. Baholash tizimining integratsiyalashmaganligi, ya'ni til va fanni birgalikda baholash mexanizmining mavjud emasligi.

Shu bilan birga, CLIL metodini muvaffaqiyatli tatbiq etgan o'quv muassasalarida o'qituvchilar ham o'z pedagogik mahoratini oshirib borayotganini kuzatish mumkin. Ular uchun o'tkazilgan seminar-treninglar natijasida CLILga oid metodik yondashuvlar, darsni rejalashtirish, topshiriqlarni moslashtirish va fan–til integratsiyasi bo'yicha amaliy ko'nikmalar shakllandi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, CLIL asosidagi o'qitish jarayonida o'quvchilarning so'z boyligi 25–30 foizga, mantiqiy fikrlash darajasi esa 20 foizga oshgan. Ayniqsa, tabiiy fanlar (biologiya, kimyo, informatika)ni ingliz tilida o'qitish o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini yanada kuchaytirgan. Shu bilan birga, til o'rganish jarayonida o'quvchilarning talaffuz, grammatik va kommunikativ ko'nikmalari ham sezilarli darajada rivojlangan ^[7–9].

Muhokama jarayonida CLIL metodini O'zbekiston sharoitiga moslashtirishda milliy ta'lim standartlariga, madaniy va lingvistik xususiyatlarga e'tibor berish zarurligi ta'kidlandi. Bunda o'qituvchi faqat tilni emas, balki

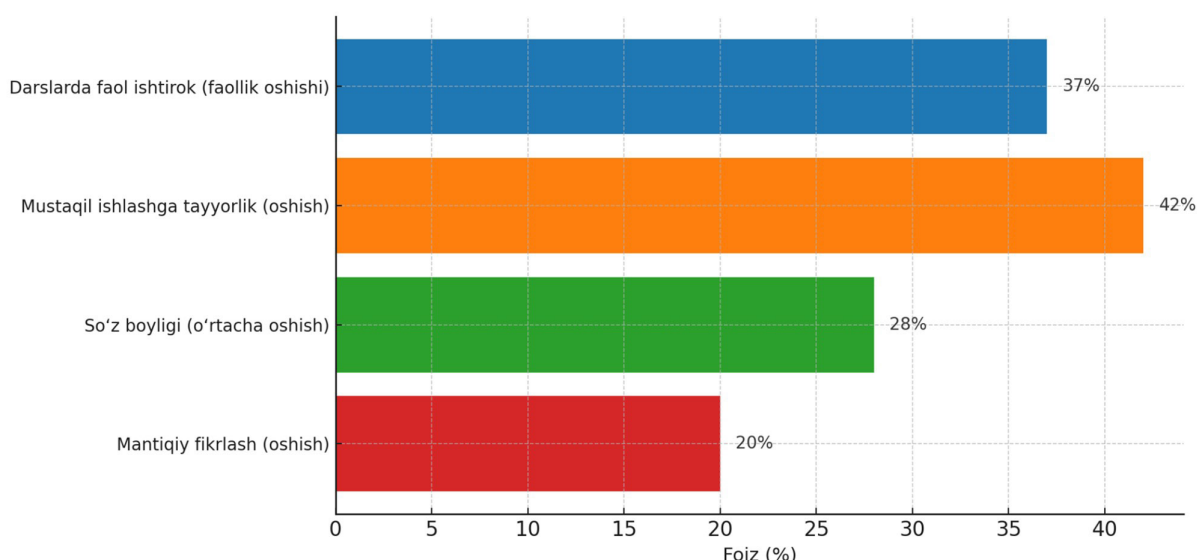
fanning konseptual asoslarini ham chuqur bilishi lozim. Shu maqsadda, oliy ta'lim muassasalarida CLIL metodologiyasi bo'yicha maxsus kurslar joriy etish, o'qituvchilarni malaka oshirish dasturlari bilan ta'minlash muhim hisoblanadi.

CLIL metodini joriy etishdagi yana bir muhim jihat – raqamli texnologiyalarni keng qo'llashdir. Onlayn platformalar, interaktiv testlar, video-darsliklar va multimedia vositalari CLIL metodining samaradorligini sezilarli oshiradi. Masalan, dars jarayonida videokonferensiya orqali xorijiy o'qituvchilar bilan muloqot tashkil etish o'quvchilarga autentik til muhitini yaratish imkonini beradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida keng qo'llanishi ta'lim mazmunini boyitish, o'quvchilarda kommunikativ va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish, shuningdek, xalqaro standartlarga mos kadrlar tayyorlashda muhim omil ekanini isbotladi. Muhokama jarayonida CLIL yondashuvini yanada takomillashtirish uchun quyidagi tavsiyalar ilgari surildi:

- o'qituvchilarni CLIL metodikasi bo'yicha muntazam tayyorlash;
- CLIL asosida ishlab chiqilgan o'quv-metodik majmualarni yaratish;
- til va fanni integratsiyalashgan holda baholash tizimini yo'lga qo'yish;
- CLILga mos raqamli o'quv resurslarini ishlab chiqish.

Shunday qilib, CLIL metodini O'zbekiston ta'lim tizimiga keng joriy etish nafaqat xorijiy til o'qitish sifatini oshiradi, balki o'quvchilarning ijodiy, tanqidiy va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirib, zamonaviy kompetensiyalarga ega yosh avlodni tarbiyalashda muhim o'rin tutadi ^[10].

1-rasm: CLIL metodining ta'lim jarayonidagi samaradorlik ko'rsatkichlari.

Mazkur diagramma O'zbekiston ta'lim tizimida CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodini joriy etish natijasida o'quvchilarda kuzatilgan asosiy rivojlanish ko'rsatkichlarini aks ettiradi. Tahlil natijalariga ko'ra, CLIL metodidan foydalanish o'quvchilarning darslardagi faolligini 37 % ga, mustaqil ishlashga tayyorligini 42 % ga, so'z boyligini 28 % ga hamda mantiqiy fikrlash darajasini 20 % ga oshirgan. Ushbu ma'lumotlar CLIL metodining o'quvchilarning til va fan integratsiyasiga asoslangan ta'lim natijalariga ijobiy ta'sirini ilmiy asosda tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodi O'zbekiston ta'lim tizimida o'qitish jarayonini modernizatsiya qilish, o'quvchilarda xorijiy til va fan kompetensiyalarini bir vaqtda rivojlantirishda muhim innovatsion yondashuv hisoblanadi. Ushbu metod ta'lim jarayonida mazmun (content) va til (language) o'rtasida tabiiy integratsiyani ta'minlaydi, bu esa o'quvchilarni faol o'quv subyekti sifatida shakllantiradi. CLIL yondashuvi natijasida o'quvchilar fanga oid tushunchalarni nafaqat o'zlashtiradi, balki ularni xorijiy tilda erkin ifoda eta oladi, muloqot, tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, CLIL metodini joriy etish o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini oshirish, interfaol pedagogik uslublarni amaliyotga tatbiq etish, dars jarayonining sifatini yaxshilashga ham xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu metodning muvaffaqiyatli tatbiqi o'qituvchilarning til tayyorgarligi, metodik qo'llanmalar bilan ta'minlanganlik darajasi hamda baholash tizimining moslashuvchanligiga bevosita bog'liqdir.

Tadqiqot asosida aniqlanishicha, O'zbekiston ta'lim tizimida CLIL metodini keng joriy etish uchun quyidagi chora-tadbirlar zarur: o'qituvchilarni CLIL metodikasi bo'yicha maxsus o'qitish, integratsiyalashgan o'quv dasturlari va darsliklarni yaratish, raqamli o'quv resurslarini ishlab chiqish va ularni amaliyotda qo'llash, shuningdek, til va fan integratsiyasini hisobga olgan baholash mezonlarini ishlab chiqish.

Xulosa qilib aytganda, CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi nafaqat xorijiy til o'qitish samaradorligini oshiradi, balki ta'lim sifatini tubdan yaxshilash, o'quvchilarning kognitiv faoliyatini rivojlantirish va ularni global raqobatbardosh kadrlar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, CLIL metodini milliy ta'lim siyosati darajasida keng qo'llash va uni uzluksiz ta'lim tizimining ajralmas qismi sifatida rivojlantirish dolzarb ilmiy-amaliy vazifadir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2016). *CLIL: Content and Language Integrated Learning*. Cambridge University Press.
2. Mehisto, P., Frigols, M. J., & Marsh, D. (2018). *Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education*. Macmillan Education.
3. Bentley, K. (2017). *The TKT Course: CLIL Module*. Cambridge University Press.
4. Lasagabaster, D., & Doiz, A. (2019). *CLIL Experiences in Secondary and Tertiary Education: In Search of Good Practices*. Peter Lang Publishing.
5. Nation, I. S. P., & Macalister, J. (2020). *Language Curriculum Design (2nd ed.)*. Routledge.
6. Turayeva, D. (2021). The Integration of CLIL Methodology into Uzbekistan's Foreign Language Teaching System. *International Journal of Language and Linguistics*, 9(2), 45–52.
7. Rasulov, A., & Kholmatova, M. (2022). Implementing CLIL in Uzbek Secondary Schools: Opportunities and Challenges. *Journal of Education and Innovative Research*, 7(3), 112–119.
8. Khakimova, S. (2023). Enhancing English Proficiency through Subject Integration: CLIL as a Modern Approach in Uzbekistan. *Central Asian Journal of Education*, 4(1), 65–73.
9. Dalton-Puffer, C. (2018). *Discourse in Content and Language Integrated Learning (CLIL) Classrooms*. John Benjamins Publishing.
10. Karimova, N. (2024). The Role of Teacher Training in Successful CLIL Implementation in Uzbekistan. *Pedagogical Innovations Journal*, 6(2), 78–85.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.